

MIȘCAREA ECUMENICĂ**THE ECUMENICAL MOVEMENT****Samuel Adrian CABA****Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național, Arad****Abstract**

The ecumenism is a religious movement that aims to the reunion of all christian churches into one. The origin of the word seems to come from the Greek word „Oikumenike”, that refers to the populated world and specifically refers to the Roman Empire. There still is the possibility that this word comes from the latin word „oecumenicus” or the French „oecumenique”. The modern ecumenical movement was initiated in 1910 by the Conference from Edinburgh (Scotland), followed by the one from 1923 from Oxford. At the Conference from Amsterdam, in 1948 one decided upon the foundation of the “World Council of the Church” residing in Geneva, also called the Ecumenical Council of the Church. Today, it has 348 of member churches and it is represented by a little more than a quarter of the Christians from the entire world. The Ecumenical Council of the Church is not a mega-church, but an environment of discussions and dialogue and the decisions are to be taken by the member churches.

In 1959 is founded the Conference of the European Churches, that is an ecumenical movement dating from the same year. The residence is established in Geneva and it now has two work offices in Brussels and Strasbourg. Its members are 126 Orthodox, Protestant, Anglican and Old-Catholic Churches as well as 43 associated organizations from all European countries. The Roman-Catholic Church is not a member of this forum but there is a good cooperation between the two due to the Council of the European Catholic Bishopric Conferences. In the last years one speaks more and more often of the Christian reunion under the ecumenism. This is to be accomplished only by respecting the Christian values common for all cults, but also by keeping the identity of each church. The term of “ecumenism” cannot be extended over the sphere of Christianity.

Key words: *ecumenism, church, Christians, Orthodox Church, Catholic Church, Pope, faith.*

Cuvinte-cheie: *ecumenism, biserică, creștini, biserica ortodoxă, biserica catolică, papa, credință.*

Asistăm, mai ales în ultima perioadă, la un reviriment al fenomenului generic numit ecumenism. Pornit de la un concept care viza exclusiv intenția de reunificare a lumii creștine, termenul de ecumenism tinde să capete în zilele noastre și alte sensuri, mult depărtate de valoarea sa inițială. Sub genericul de ecumenism, se încearcă aducerea la un loc a mai multor credințe religioase, fapt condamnat, în opinia noastră. Fără a condamna în esență încercările de a reuni credințele religioase în ansamblul lor în jurul unor valori comune, și vorbim aici de aducerea la numitor comun a unor precepte ale creștinismului, iudaismului, islamismului, de exemplu, nu trebuie însă ca acest fapt să se petreacă sub acoperirea termenului de ecumenism care, definitiv, este specific doar lumii creștine.

Pornind de la geneza termenului, trebuie să remarcăm că ecumenismul este o mișcare religioasă care urmărește reuniunea tuturor bisericilor creștine într-una singură. Originea cuvântului pare să provină din limba greacă, „oikumenike”, care se referea la lumea locuită și în mod specific, făcea referire la Imperiul roman. Există însă posibilitatea ca acesta să provină din limba latină, „oecumenicus”, sau franceză, „oecuménique”.

Termenul este regăsit în diferite texte din *Noul Testament* care vorbesc despre Biserică sau lumea întreagă, Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Adevăratul sens este dat de Sfânta Scriptură: „*Casă pentru toți copiii lui Dumnezeu*”. Conform *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ecumenismul este definit ca „*o mișcare religioasă care urmărește reuniunea tuturor bisericilor creștine într-una singură*”. De asemenea, este adevărat că astăzi termenul de ecumenism este folosit într-un context mai larg și de către alte religii decât cele creștine, fapt care ar trebui condamnat din mai multe puncte de vedere.

Începuturile mișcării ecumenice pot fi localizate în sec. al XVI-lea, prin încercările bisericilor ieșite din reformă de a relua dialogul cu bisericile istorice, tradiționale. Melancton încerca să ia legătura cu patriarhul ecumenic Ioasaf II (1555-1565), au avut schimb de scrisori teologii luterani din Tübingen cu patriarhul Ieremia al II-lea (1573-1581), dialogul dintre Biserica anglicană și patriarhul ecumenic Chiril Lucaris (1638) și continuat de patriarhul Mitrofan Critopulos. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea s-au constituit organisme ecumenice sistematice, care s-au concretizat în *Consiliul Ecumenic al Bisericilor*. Acest Consiliu este o asociație de Biserici care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Domn și Mântuitor potrivit Scripturilor și caută să împlinească împreună chemarea lor comună pentru slava lui Dumnezeu cel Unul, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.^[1]

Mișcarea ecumenică modernă a fost inițiată în 1910 de către Conferința de la Edinburgh (Scoția), urmată apoi de cea din 1923 din Oxford. La Adunarea de la Amsterdam, în anul 1948 s-a hotărât fondarea *Consiliului Mondial al Bisericilor*, cu sediul la Geneva, numit și *Consiliul Ecumenic al Bisericilor*. Astăzi, acesta are 348 de biserici membre și este reprezentat doar ceva mai mult de un sfert din creștinii din întreaga lume. Consiliul Ecumenic al Bisericilor nu este o mega-biserică, ci un cadru de „*discuții și dialog*”, iar deciziile aparțin bisericilor membre.^[4] În anul 1959 ia naștere *Conferința Bisericilor Europene*, care este o organizație ecumenică înființată în anul 1959. Sediul se stabilește la Geneva și acum are două birouri de lucru, la Bruxelles și Strasbourg. Membrii ei sunt 126 de biserici ortodoxe, protestante, anglicane și vechi-catolice, precum și 43 de organizații asociate din toate țările Europei. Biserica Romano-Catolică nu este membră a acestui for, însă are o bună colaborare prin intermediul *Consiliului Conferințelor Episcopale Catolice Europene*. Biserica Ortodoxă Română este membră din anul 1959. Cele două foruri promovează ecumenismul în lume.

Apariția mișcării ecumenice moderne a forțat Biserica Catolică să își reconsidere poziția față de creștinii care nu aparțin acesteia. Însă, Biserica Catolică a susținut întotdeauna că celelalte grupări creștine sunt într-o stare de rătăcire. Papa Leon al XIII-lea în anul 1894, scriind despre reunirea creștinătății, vorbea despre necesitatea creștinilor care nu aparțin catolicismului, să revină în Biserica Catolică. Primul papă care a fost silit să răspundă provocării ecumenismului modern a fost Benedict al XV-lea (1914-1922), atunci când Biserica Catolică a fost invitată în 1919, să participe la conferința ecumenică protestantă, „*Credință și Constituție*”. Benedict al XV-lea a refuzat invitația și a emis un decret prin care interzicea tuturor catolicilor să participe la conferințe ce au ca obiectiv realizarea unității creștinilor. Aceași abordare a fost continuată și de către papa Pius al XI-lea, care, reacționând la o altă conferință ecumenică, a emis enciclica „*Mortalium Animos*”, prin care respingea hotărât Mișcarea Ecumenică Protestantă, afirmând că participarea catolicilor în cadrul acestei mișcări ar încuraja „*un creștinism fals, străin de singura Biserică a lui Hristos*” și ar semnifica compromiterea adevărului revelat.^[3] Papa Ioan al XXIII-lea consideră că poate acorda catolicilor permisiunea de a participa în 1961, la New Delhi la *Conferința Consiliului Ecumenic al Bisericilor*. De fapt, deschiderea Bisericii Romano-Catolică a avut loc în urma *Conciliului Vatican II*, iar mișcarea ecumenică modernă are un rol important asupra creștinismului. De asemenea, un rol deosebit l-a avut Ioan Paul al II-lea, care a fost una dintre personalitățile de marcă ale ecumenismului.

Ecumenismul este văzut de preoți marcanți din Biserica Ortodoxă Română ca o erezie, dar și o invenție a masoneriei.

Arsenie Boca (1910 – 1989): „*Ecumenismul? Erezia tuturor ereziilor! Căderea Bisericii prin slujitorii ei. Cozile de topor ale apusului. Numai putregaiul cade din Biserica Ortodoxă, fie ei arhieri, preoți de mir, călugări sau mireni. Înapoi la Sfânta Tradiție, la Dogmele și la Canoanele Sfinților Părinți ale celor șapte Soboare Ecumenice, altfel la iad cu arhieri cu tot. Ferească Dumnezeu!*”^[2]

Ilie Cleopa (1912 – 1998): „*Noi ortodocșii suntem puțini, dar suntem biserica întreagă! Nouă nu ne lipsește nimic! Noi n-avem ce împrumuta de la protestanți dar nici de la catolici. Nimic, absolut nimic! Biserica noastră o credem și o înțelegem întreagă. Are toate dogmele drepte, toată tradiția veche apostolică și sobornicească a Sfinților Părinți.*”^[2]

Gheorghe Calciu Dumitreasa (1925 – 2006): „*Mișcarea ecumenică este o acțiune pe care au inițiat-o, ca să spun așa, curentele care încearcă nivelarea religiilor, nivelarea popoarelor, o acțiune pe care masoneria o încearcă de multă vreme. Eu sunt împotriva masoneriei, împotriva ecumenismului, îl socot cea mai mare erezie a secolului nostru! Și, nu știu dacă sunteți la curent, Biserica Sârbă a cerut ieșirea din ecumenism și până în prezent din ecumenism au ieșit Biserica Sârbă, Biserica Georgiană, Biserica Ierusalimului*”.^[2]

Înainte de a trage unele concluzii, trebuie să remarcăm faptul că, cel puțin la ora actuală, ecumenismul, în accepțiunea sa, să-i spunem, clasică, stârnește puternice controverse. Se poate constata ușor, doar lecturând câteva dintre opiniile pe această temă ale unor importanți gânditori ai ortodoxiei, români ruși, greci sau sârbi, că în acest mediu există nu doar o rețineră ci de-a dreptul un curent viguros care se opune ecumenismului. Am putea cita și alte personalități ale ortodoxiei românești, de exemplu, care sunt împotriva acestui fenomen, însă considerăm că acestea nu ar aduce în discuție factori importanți suplimentari pentru a demonstra argumentația care stă la baza acestei negări a ecumenismului din partea acestui sector al lumii creștine moderne.

La fel de adevărat însă este și că din partea altor culte creștine, în special a catolicismului modern, exemplificat prin trendul impus de regretatul suveran pontif, Ioan Paul al II-lea, dar continuat și sub pontificatul actualului papă, se caută o reunificare a bisericii creștine sub stindardul ecumenismului. Și cultele neoprotestante își aduc aportul în același sens, mai ales că, așa după cum am arătat sintetic mai sus, chiar ideea modernă de ecumenism a pornit din partea unor teologi neoprotestanți, fiind ulterior adoptată la o scară mai largă de lumea creștină modernă.

În spatele teoriilor seci și a interpretărilor aduse textelor sacre, trebuie să facem unele precizări. Este sau nu este nevoie astăzi de o reunificare creștină, de o adunare a tuturor creștinilor în spatele unor precepte și valori unic recunoscute de fiecare biserică cult sau de fiecare creștin în parte? Aceasta este de fapt esența problemei.

Acceptând sau negând ecumenismul, nu trebuie să neglijăm câteva adevăruri care stau la baza esenței credinței noastre comune. Pentru fiecare cult creștin în parte există un set de valori unice și unanim recunoscute: nu poate fi creștin adevărat cel care nu dă ascultare unor porunci cum ar fi să nu ucizi, să nu minți, să nu furi, indiferent sub ce formă apar acestea traduse sau precizate pentru fiecare cult în parte. Deci, fie că negăm ecumenismul fie că suntem adepții săi necondiționați, trebuie să fim de acord că în spatele termenului general există realitatea acelor valori comune tuturor creștinilor. Este, de fapt, piatra de temelie pe care se poate reclădi unitatea bisericilor creștine, care este în ultima instanță chiar scopul final al mișcării ecumenice moderne.

Ecumenismul însă, tot în accepție modernă, nu trebuie să neglijeze alte realități. Plecând de la biserica creștină timpurie, unică, s-a ajuns în ani la dezvoltarea unor culte creștine bine individualizate care, după cum am arătat. Au plecat de la filonul comun dar s-au dezvoltat ținând cont de valorile creștine de bază bine cunoscute și respectate de fiecare creștin. Însă tot realitatea de astăzi este că fiecare cult în parte și-a clădit propria identitate. Ar fi, deci, total greșit să construim un ecumenism fără a ține seama de identitatea fiecărui cult în parte. Alternativa ar fi că în loc de unitate în jurul valorilor sacre ale creștinismului s-ar crea mai multă dezbinare și mai multe tensiuni.

Exemple de reunire în jurul unor valori comune găsit, în societatea contemporană, destule în lumea laică. Chiar ideea de Europă Unită, de exemplu, dacă ne este permisă comparația, a pornit tot

de la reunirea mai multor state în jurul unor valori comune, europene, unanim acceptate. Uniunea Europeană a fost clădită cu mult efort, reușind să adune sub același drapel state cu interese diferite, cu istorii diferite și între care nu au lipsit de-a lungul istoriei conflictele. Construcția europeană a reușit tocmai datorită faptului că în noua Uniune fiecare membru respectă un set de reguli comune însă fiecare îmbogățește zestrea Uniunii cu propriile sale realități, cu propria sa identitate conservată și apărată de legislația unională.

Exemplul construcției europene poate fi un model și pentru împlinirea idealului de reunificare a creștinilor sub acoperirea termenului de ecumenism. Această lucrare ar putea fi una de succes doar respectând câteva condiții, așa cum au fost, de fapt, enunțate mai sus. Ecumenismul real poate fi clădit pornind de la valorile creștine comune tuturor cultelor. Însă el nu poate fi unul real dacă nu se păstrează identitatea și valorile fiecărui cult în parte. În spatele unui termen teoretic nu pot sta decât realități recunoscute și unanim acceptate pentru ca teoria să poată prinde viață.

Concluzii

Ecumenismul modern derivă din revitalizarea unui termen prezent în viața bisericii creștine timpurii, care însă în ultimii ani tinde să devină un factor de reunificare a lumi creștine. Mișcarea ecumenică modernă își are punctul de plecare în anul 1910, la începutul secolului al XX-lea dar a cunoscut un puternic reviriment sub pontificatul lui Ioan Paul al II-lea. Privit ca o șansă de către unii, ecumenismul și-a atras și critici puternice și chiar negarea, în special din partea unor teologi ai Bisericii Ortodoxe. În spatele acceptării fără rezerve sau al negărilor, trebuie să constatăm că lumea creștină este construită în baza unor principii și valori unice, unanim acceptate de fiecare biserică și cult creștin. Ecumenismul poate avea un viitor dacă se pleacă de la aceste valori și dacă, doar dacă fiecare cult creștin își conservă identitatea proprie, plecând de la valorile creștine comune. Valorile creștine comune binențeles sunt conturate în jurul celor două porunci : Iubirea de Dumnezeu și iubirea aproapelui. Dragostea este cea care ar trebui să fie cea care să guverneze peste orice tip de ecumenism .

Deși se încearcă extinderea noțiunii de ecumenism și în dialogul dintre religii, considerăm că acest fapt este total inacceptabil pentru că, așa cum s-a arătat, ecumenismul este specific creștinismului.

BIBLIOGRAFIE

1. Ecumenismul Vremurilor de Astăzi...! *Viața creștină*, nr.7-9, vol.44, 2001, Los Angeles, USA
2. Credo, portal ortodox online
3. Pope Pius XI, *Mortalium Animos*, art. 8
4. Pr.lect Nicolae Moșoiu, *Educație teologică ecumenică*, Revista teologică, Sibiu, 2009
5. „*Constituția dogmatică despre Biserică*”, art.8., *Conciliul Ecumenic Vatican II*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 1999
6. Karel Blei, „*Ecumenism in Reformed Perspective*”, în John W. Coakley, *Concord Makes Strength: Essays in Reformed Ecumenism*, Wm. B. Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, Michigan
7. „*Decret despre Ecumenism*”, *Conciliul Ecumenic Vatican II*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 1999
8. Discursul Papei Benedict al XVI-lea la întâlnirea ecumenică, Köln, 19 august 2005
9. prof.univ.dr. Petru I. David, *Ecumenismul, factor de stabilitate în lumea de astăzi*, Editura Gnosis București 1998
10. Mitropolit Nicolae Corneanu, *Pe Baricadele Presei Bisericești*, Editura Învierea Timișoara 2000